

Istanbulin sopimuksen toimeenpano Suomessa

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Istanbulin sopimus

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta

- Suomi allekirjoittanut 2011
- Ratifioitu ja voimaan Suomessa 1.8.2015

Keskeiset periaatteet

- Sopimus kattaa kaikki naisiin kohdistuvan väkivallan muodot.
- Kiinnittää erityistä huomiota naisiin ja tyttöihin sukupuoleen perustuvan väkivallan uhreina.
- Suomessa sopimusta sovelletaan myös miehiin ja poikiin, joihin kohdistuu perheväkivaltaa.
- Sopimus painottuu väkivallan ennaltaehkäisyyn, mutta se sisältää useita velvoitteita myös väkivallan uhrien suojelemiseksi ja auttamiseksi sekä väkivallan tekijöiden saattamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan.
- Sopimus edellyttää osapuolilta sen velvoitteiden toimeenpanon yhteensovittamista.

Toimeenpano

- Istanbulin sopimus edellyttää ns. yhteensovittamiselimen perustamista (yhteensovittamistoimikunta) ja kansallisen toimeenpanosuunnitelman luomista (HE 155/2014)
- NAPE-toimikunta yhteensovittamistoimikunnassa
- Toimeenpano valtion vastuulla, mutta yhteistyössä järjestöjen kanssa
- Osa Istanbulin sopimuksen velvoitteista on ns. lakisääteisiä/ valtiorahoitteisia palveluja, esim. turvakotipalvelut, Nollalinja
- Osa velvoitteista kuuluu kunnille ja tulevaisuudessa maakunnille (THL:ssa HYVO), esim. uhrien avopalvelut, tekijöiden palvelut

STM julkaisu 2017:16

Toimeenpanosuunnitelma

- Toimeenpanosuunnitelma sisältää 46 toimenpidettä, jotka kohdentuvat eri hallinnonaloille.
- Toimenpiteiden toimeenpano käynnistyy vuonna 2018, ja järjestöt ovat mukana usean artiklan toimeenpanossa.
- Toimeenpanosuunnitelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan, mutta sen toteutumista seurataan vuosittain ja sitä täydennetään tarvittaessa.
- Toimenpiteet perustuvat NApEn kokouksissa käsiteltyihin ja järjestöjen kanssa tunnistettuihin näkemyksiin siitä, mikä on kiireellisintä Istanbulin sopimuksen toimeenpanon kannalta vuosina 2018–2021.

Esimerkkejä toimenpiteistä: kasvatus/koulutus

- **OKM/OPH, STM/THL:** Edistetään sitä, että olemassa olevia tasa-arvo-, ihmisoikeus- sekä turvataito- ja seksuaalikasvatusmateriaaleja otetaan käyttöön opetettaessa terveystietoa ja soveltuvin osin muita oppiaineita.
- **STM/THL:** Vakiinnutetaan ja levitetään EPRAS-hankkeessa luotu lähisuhdeväkivallan ja naiseen kohdistuvan väkivallan tunnistamisen ja torjunnan lisäkoulutus osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten ja poliisien perus- ja lisäkoulutusta.
- **OKM/OPH, STM/THL:** Kehitetään yhteisöllistä opiskeluhuoltoa väkivallan ehkäisemiseksi.

Esimerkkejä toimenpiteistä: kunnat

- **STM:** Tuetaan kuntia verkostoimaan järjestämisvastuullaan olevat väkivallan uhrien yleiset tukipalvelut hyödyntäen paikallisia yhteistyökumppanuuksia kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (esim. kuntainfo).
- **STM:** Vaikutetaan siihen, että yleisten tukipalvelujen järjestämisvelvollisuuden siirtyessä sote-uudistuksessa kunnilta maakunnille sosiaalihuoltolain edellyttämät lähisuhde- tai perheväkivallasta johtuvaan tuen tarpeeseen tarjottavat tukipalvelut toteutuvat maakunnissa.
- **STM, OM, SM:** Vaikutetaan siihen, että maakuntien vastuulla olevaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen sisällytetään väkivallan ehkäisyn toimeenpano ja seuranta.

Esimerkkejä toimenpiteistä: palvelut

- **STM/THL:** Levitetään seksuaalirikosten uhreille tarkoitettu SERI-tukikeskus ensin Turkuun ja Tampereelle ja myöhemmin myös Kuopioon ja Ouluun.
- **STM/THL:** Tuetaan MARAK-toimintamallin leviämistä edelleen ja vakiinnutetaan se osaksi moniammatillista väkivallan vastaista työtä.
- **STM/THL:** Turvakotien rahoitus nousee reiluun 19 miljoonaan vuonna 2019, minkä avulla parannetaan turvakotien alueellista saavutettavuutta.

Väkivallan ehkäisy kunnissa

- **Strateginen suunnittelu** kuntatasolla (Hyv.v. +turv.)
- Väkivallan varhainen **tunnistaminen ja puheeksi otto** (peruspalveluissa), kouluissa ja varhaiskasvatuksessa
- **Kasvatussuunnittelu** (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää väkivallan ehkäisysuunnitelmia)
- **Asennevaikuttaminen** (kampanjat), nuorisotyö
- **Tietojen kerääminen** sekä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelu (laajasti ymmärrettynä)
- **Yhteys maakuntien – ja hyvinvointisuunnitteluun** ja palvelujen kehittämiseen, kolmannen sektorin hyödyntäminen ja monialaiset työryhmät mm. MARAK

-> Koordinaatio!

Koordinaatio kunnissa: Tunnista, turvaa ja toimi –suositukset 2008:9

- Kunnalla oma väkivallan ehkäisyn koordinaattori?
- Kunnalla hyvinvointikoordinaattori?
- Kunnalla turvallisuuskoordinaattori?
- Kunnan oma hyte-ryhmä / keskushallinnossa
- Kunnan suunnittelutyön ja toiminnan yhteys maakunnan suunnitteluun ja toimintaan (tukivelvoite MK →K), hyvinvointikoordinaattorien verkostoituminen
- Väkivallan ehkäisyn huomiointi kuntastrategiassa (hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot)
- Johtoryhmän vastuu hyvinvointikertomuksen valmistelusta valtuustokausittain ja vuosittaisesta raportoinnista valtuustolle

Kiitos!

Martta October
kehittämispäällikkö, lakimies
martta.october@thl.fi

Lisätietoa: www.thl.fi/vakivalta

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS